

azokat a költői műveket, melyek a mohácsi veszedelmet választják tárgyukul. A munka az ősszel jelenik meg s a könyv árából befolyó tiszta jövedelmet a lelkes szerző a Mohácson felállítandó II. Lajos király-szobor alapjának szánja. A könyvből mai számunkban mutatunk be egy igen szép és sok új irodalomtörténeti adatban bővelkedő részt, mely Etédi Sós Márton «Magyar gyász»-át ismerteti. Simai könyve Mohácson jelenik meg Blandl János nyomdászánál; ára 1 korona 60 fillér. A szép könyvet, melyre megjelenésekor még visszatérünk, olvasóink figyelmébe ajánljuk.

FEJTÖRŐ.

Számtani kérdés:

Melyik az a szám, melynek négyzete éppen akkora, mint négyzerezése? (Havas Ernő.)

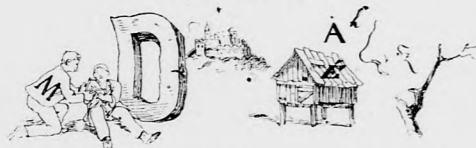
Természetrizai kérdés:

Melyik az az erszényesek közé tartozó állat, melynek testhossza a farkával együtt 56 cm.? Vastag szőre piszkos sárgás vagy vörös-szürke. Mi a latin neve? (Molnár Elek.)

Történelmi kérdés:

Ki volt az az arab tudós, aki történelmi művében az ősmagyarok vándorlásáról megemlékezik? (Tuschák Imre.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1904 szeptember 4

20 számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Számtani kérdés: 15 jó, 15 rossz. — Történelmi kérdés: 1402-ben, Timur mongol uralkodó. — Kockarejtvény:

10	2			
22	8	18	17	5
15	4			
12	20	13	6	19
7	16			
23	9	21	14	3
1	11			

Képrejtvény: Nem az iskola, hanem az élet számára tanulunk.

Helyesen fejtették meg: Brummer Imre, Gömöri Endre, Mosonyi Róbert, Kempfner Gyula, Lengyel Ferenc, Braun Hugó, Zetti Agoston, Kiss József, Thier Győző, Lőrincz Ferenc és Dezső, Váczy Imre, Szabó Gyula, Scholz Tibor, Szemző István, Kirner Vilmos Kovács Lajos, Lévai Pál, Mészáros György, Bazilly Mihály, Holbesz Aladár, Milutinovits Corinna, Nyers László, Ungár Sándor, ifj. Issekutz Aurél, Braun József, Friedrich Loránt, Krepelka Teréz, Dirner Miklós, Vértes Pál, Labancz Ernő, Fölföldy Sándor, Tuschák Imre, Hollósy Kornél, Havas Péter, Polágyi Andor, Licht Zoltán, Buding Gyula, Popovics Béla, Bárd Gyula.

A kitűzött könyvjutalmat (Jósika Miklós: II. Rákóczi Ferenc, díszkt.) Lévai Pál budapesti előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. Gy. (Ipolság.) A közlésre szánt rejtvények mindegyikét külön darab papírosra kell írni. — **T. I.** (Gyöngyös.) Rejtvényeidet közöljük. — **B. M.** (Vulkán.) A beküldött kérdéseket a közlők közé soroztuk. Mások írják a nevedet is a rejtvények alá. — **O. I.** Levelét átadtuk a kiadóhivatalnak. — **K. Gy.** (Petrozsény.) Közöljük. — **B. K.** (Vágújhely.) 1. A középiskolai tanárjelöltek számára Budapesten felállított Eötvös-kollégiumban az iskolaeév elején betöltendő több állami javadalmazású, fél és egész fizető helyre minden évben pályázatot hirdetnek. Az állami javadalmazású kollégiumi tagság lakással, teljes ellátással és esetleg évi kétszáz koronáig terjedő készpénzbeli segítséggel jár; a féljavadalmazású kollégiumi tag lakásért és teljes ellátásért négyezer, az egész-fizető pedig nyolcezer koronát fizet évenként. A kollégiumi helyre olyan jeles tanuló veszenek fel, aki már befejezte középiskolai tanulmányait s a jövő iskolaeévben megy az egyetemre. A folyamodást a közoktatásügyi miniszterhez kell intézni s június 15-ig az Eötvös-kollégium igazgatóságához (IX., Csillag-utca 8.) beküldeni. A folyamodás mellékletei: az V—VIII. osztályról szóló évi bizonyítvány, érettségi bizonyítvány, keresztlevél, a folyamodó, vagy szüleinek vagyoni állapotáról szóló bizonyítvány s végül hatósági orvosi bizonyítvány. A folyamodásban meg kell említeni, hogy a jelölt milyen középiskolai szaktárgyakat kíván választani, továbbá milyen és mily fokú nyelvismeretekkel, vagy egyéb ismeretekkel bír. Csak az pályázhat a siker reményével, aki az érettségi vizsgálaton minden tárgyból jeles osztályzatot kapott. 2. A szakvizsgálatot tett és egyetemi tanulmányait végzett tanárjelölt legalább egy évig működik mint gyakorló-iskolai előadó a budapesti tanárképző-intézet főgimnáziumában, vagy mint helyettes tanár valamely középiskolában s csak ezután teheti le a tanári vizsgálat befejező részét, amelynek sikerülte után kiadják neki a középiskolai tanári oklevelet. — **Planzi** (Miskolc). A tréfás számtani rejtvényt megkaptuk. De egy hibája van. Azt írod u. i., hogy a három asszony egyenlő drágán árulja a tojást s a megfejtésben ennek semmi nyomát sem látjuk. Vagy ez a kis turpisság teszi tréfássá feladatodat? — **B. Gy.** (Pálcis). 1. Rejtvényeid nem közölhetők. 2. Gaal Mózes «Münchenhausen» c. könyve csak kötve kapható. 3. Az árjegyzéket elküldetjük. — **S. O.** (Klin-Zakament). A kiadóhivatal teljesíti kérésedet. — **Feigler Ferenc** pozsonyi előfizetőnk (Sánc-út 2/b.) szívesen cserél képes levelezőlapokat. — **Zay Károly gróf** (Zay-Ugróc) szívesen cserél külföldi levélbélyegeket. — **L. F.** (Makó). 1. Fiumei m. kir. tengerészeti akadémia. 2. Magyar nyelv. földrajz, betű-számtan és mértan. — **B. M.** Rejtvényedat közöljük.

A Rákóczi-kor elbeszélő költészete.

Irta: GAGYHY DÉNES.

Ára 2 korona.

Kapható: Lampel R. (Wodianer) F. és Fiai es. és kir. udv. könyvkereskedésében, Budapest, VI., Andrassy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

KLÓFIZETÉSI ÁRAK:	FELÉLŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		
Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		

UARDÁ.

Történelmi regény. Irta Ebers György. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes. 23

— Megtudtam Uardától — kezdé a katona — hogy hova kell ezt az embert szállítani, aki éretünk, szegény emberekért, az életét kockára tette. Éreztem, hogy nekem őt meg kell mentenem. Gondolkozni nem tudok, tervet kieszelni sem. Hát a dolog így történt: nekem kiadták a parancsot, hogy a mafkat-bányára itélteket a Niluson át a Nekropolis kikötőjébe kísérem. A thébei kikötőben megszokták a szegény fickóknak engedni, hogy övéiktől elbúcsúzzanak. Százsor láttam már életemben ilyesmit, de még mindig nem tudtam hozzá szokni, pedig az ember idővel sok mindent érzéketlenül néz. Az emberek ilyenkor bögnék, jajgatnak; elég szomorú, de ez nem fér a szívemhez. Tudom, hogy a nagy lármával szenvedők elég hamar megszokták vigasztalódni, hanem vannak olyanok, akik nem sírnak, akik csak mereven néznek maguk elé, akiknek sápadt az arca, reszket az ajka, nohát ez erősen összeszorítja az én szívemet. Leginkább sajnáltam egy Huni nevű embert, az Amon templom szolgálója volt, ő állott a szent kosok pásztorainak az élén. Igen derék, becsületes ember volt, erről többször meggyőződtem. Mikor aztán a szent kost a farkas széttepte, szívét pedig a Rui próféta kebelében megtalálták — hiszen emlékezhetek reá — őt választották ki bűnbaknak s elítélték. Hunitól nem búcsúzott el senki, pedig jól tudtam, hogy felesége és sok gyermeke van. Fakó volt az arca, mint é a kendő, s a lelkét belül emésztette a bűbánat. Oda mentem hozzá, s kérdeztem, hogy a családja miért nem jött el? Azt mondta, hogy ő már otthon elbúcsúzott tő-

lük, mert nem akarta, hogy gyermekei őt a hamisitók és gyilkosok között lássák. Nyolcz ügyefogyott féreg marad otthon az anyával, s a minap kis jószágukat a tűz emésztette meg. Egy karéj kenyér sincs a háznál, hogy a szájukat behelhetne tömni vele. Nem így egyfolytában mesélte el nekem, mint én most, hanem a szavakat egyenkint ejtegette ki, mint ahogy a lyukas zsákból hull ki szemenként a datolya, nekem a szavakat fel kellett szedegennem, s miként ő észre vette, hogy sorsát szánom, mérgeesen felkiáltott: «Engem elküldhetnek az arany-bányába, vagy darabokra vagdalhatnak, mit bánom én, de hogy a gyermekeknek éhezniök kell, az...; az! Öklével reá ütött a homlokára, én pedig elmentem, hogy Uardától elbúcsúzzam. Útközben pedig folyton a fülembé zúgott az a két utolsó szó: «az, az!» — s a nyolc kis gyámoltalan gyermekre gondoltam. Ha gazdag volnék, tündöttem magamba — ezen az emberen szívesen segítenék. A leánykámhoz érkezem. Ő beszél a vagyonról, mely rendelkezésünkre áll, Nebszekht az orvos adta — leányom felajánlja az egészet, hogy mentsem meg Pentaurt. Mindjárt arra gondoltam, hogy a Huni gyermekeinek juttatom, őt pedig elviszem Ethiópiába. Futok a kikötőbe, beszálok Hunival; ő szívesen beléegyezik, elviszem az asszonynak a pénzt, s éjjel a rabok hajóra szállításánál szerencsésen sikerül a csere. Pentaur az én hajómra kerül Huni néven, az igazi Hunit pedig Pentaur néven elszállítják délre. Megmondottam neki, hogy őt az aranybányákba viszik, mert legkeservebb nekem azokat rászadni, akik a legkönnyebben rászédhetők. Különös egy dolog, valóságos dicsőség a ravasz és hatalmas embereket rászadni, de kinek volna lelke arra, hogy egy gyermeket vagy egy beteg embert meg-

esaljon? Pedig Huni akár a pokol égő kemen-céjébe is szívesen bement volna, csak gyermekeinek a sorsát lássa biztosítva. Eddig van a történet, a többi tudjátok ti is. Szíriában sok eső vár ez időtájtban reánk. Ismerem azt az országot. Évekkel ezelőtt jártam ott a nagy mohár seregével, Paakernek az úti marsallnak apjával.

Bent-Anat megköszönte a derék embernek azt, amit cselekedett, Pentaur meg Nebszekht pedig folytatták az általa megkezdett történetet.

— Ütközben — mondá az orvos — aggódtam Pentaur miatt, mert láttam, hogy belsőleg emésztődik, de a pusztában összeszedte magát, s ha itt-ott megpihentünk, szép dalokat suttogott a fülemben, melyeket menet közben gondolt ki.

— Sajátságos! — jegyzé meg Bent-Anat — én is jobban éreztem magamat a pusztában.

— Ugyan mondd el a beytharon-füről szóló verseket! — kérte Nebszekht.

— Ismered azt a füvet? — kérde a költő a hercegnőtől. — Sok helyütt nő a pusztában. Itt is van, nézd csak! Szagold meg, milyen illatos, ha szárát és levelét megdörzsölöd. Az én versem nagyon egyszerű. Eszembe jutott a többiekkel együtt, melyeknek java részét te már ismered.

— Ugyanazt az istennőt dicsőítik mind — mondá mosolyogva Nebszekht.

— Halljuk a versiket! — kérte Bent-Anat.

A költő halkán kezdé:

«Láttam gyakorta sivatag homokján
Igénytelen zöld füved beytharam
Minden levélkén, minden gyöngé száron
Dúsan kiárad édes illatáram.

Miből lehet, hogy meddő pusztaságon
Ez a fű rejt ily édes illatot?
S mitől lehet, hogy e zord sivatagban
Szívemben sok dal im feltámadott?

— A sivatag — folytatá a költő — csodálatos orvosa a beteg szíveknek. A körülöttünk levő örök egyformaság elől önmagunkhoz menekülünk s ráérünk arra, hogy érzelmeinkkel és gondolatainkkal behatóan foglalkozunk, ebben minket környezetünkben senki sem háborgat meg. A lélek szabadon szárnyalhat, nincs korlát, mely feltartóztathatná.

— Igazad van, — jegyzé meg Nebszekht. — A pusztában az ember tetszése szerint gondolkozhatik. Itt én világosan láttam azt, amit Egyiptomban csak sejtettem.

— Ugyan mit? — kérdezte Pentaur.

— Mindenekelőtt azt, hogy mi emberek egyáltalában semmit sem tudunk, azután azt, hogy a számár szeretheti a rózsát, de a rózsza a számarat nem, harmadszor pedig... de ez csak reám tartozik, ez az én titkom s ha mindenkit érdekelne is, még sem vet ügyet reá senki. Szer-tartásmester úr, mond csak, mi ennek a magyarázata? Te igen jól tudod, hogy kinek minő mértékben kell állása szerint meghajlania a hercegnő előtt s arról, hogy minő az emberi hátgerinc szerkezete, homályos sejtelméd sincs.

— Miért is tudnám? — kérde a szertartásmester. — Nekem a külsőségekre kell nézmem, holott te éjjel-nappal a belsőt vizsgálod; ha ezt nem tennéd, a hajad simább volna s a ruhád nem olyan foltos.

*

Minden akadály nélkül érkeztek Hebronba. Ott szíves búcsút vettek Abokharabosztól és híveitől. Egyiptomi katonák csatlakoztak hozzájuk őrségül s tovább folytatták az utat észak felé.

Pentaur elvált a hercegnőtől, aki nyugodt lélekkel bocsátotta őt útra.

Uarda atyja, aki az utat Szíriában nagyon jól ismerte, Pentaurhoz csatlakozott, Nebszekht azonban a nők mellett maradt. A Szamaritán-hegységek vidékén minduntalan esett az eső, az utat járhatatlanná tették, a sátor ponyváját átnevesítették. Megiddóban az egyiptomi őrség kapitánya nagy tisztelettel fogadta őket. Kénytelenek voltak itt hosszabb ideig maradni, mert Néfert, aki folyton siettette az utazást, komolyan megbetegedett s Nebszekht határozottan kijelentette, hogy ott kell maradniok.

Uarda is halvány, szótalan lőn. Bent-Anat aggódva látta, hogy a kedves gyermek arcáról eltűnt a halvány pír, de ha tudakozódott, hogy mi lelte, Uarda kitérően válaszolt. Sem Rameri nevét nem ejtette ki, sem anyja nyakékát nem mutatta meg. A herceg és a maga titkát feltve őrizte. Egyéb oka is volt arra, hogy ne beszéljen arról. Ő szenvedélyes szeretettel csüngött a hercegnőn s attól félt, hogyha titkát közli vele s a hercegnő korholni találná öccsét, avagy az egészét csak gyermek-játéknak nevezné, akkor ő többé Bent-Anatot nem tudná úgy szeretni, mint eddig.

Az első határ-állomástól hírnököt menesztett a hercegnő a királyhoz s megkérdezte tőle, hogy minő utat válasszanak Megiddóból. A hírnök meghozta a fáraó levelét. Ramzesz saját-

kezüleg irt kedves leányának, gyöngéd, rövid, határozott volt a levél. Megparancsolta gyermekének, hogy maradjon Megiddóban. Írta, hogy döntő ütközetek küszöbén állanak, az egyiptomiak nem szeretik, ha a táborban nők és gyermekek vannak, mert ez bátorságukat és elszántságukat esetleg csökkenthetné.

Míg a nők Megiddóban időztek, Pentaur egy kis lovascsapat élén észak felé hatolt előre.

Pentaur délcegen megülte a lovat, noha ezúttal ült először lóháton. Úgy tetszett, hogy a lovaglás mestersége vele született. Egy-két fogást ellesett a többi lovasoktól, megismerte paripája természetét s azontúl a legnagyobb öröme telt abban, hogy a tüzes mént megfékezze, gyorsabb ügetésre sarkantyúzza.

SZEME PILLÁJA SEM RÁNDULNA MEG.

A papi öltönyt Egyiptomban hagyta.

Teljes hadiruha takarta testét, a fogságban megnőtt a szakála is, reá borult mellére. Az egykori pap külsőleg is hőssé változott.

Uarda apja gyakran el-elnézegette s így szólott Pentaurhoz:

— Az ember azt hihetné, hogy az osirisi mohár föltámadott halottjaiból. Olyan volt éppen, mint te, a hangja is szakasztott a tiéd, így ült a lován, mint te, a gyeplőt is így tartotta kezében.

Pentaur rendszeren elől lovagolt, figyelmesen vizsgálta a környéket.

Nemsokára elérték a Libanont. E között és az Antilibanon között egy mély út vezetett Szíriába. Gyönyörködve nézte a hegyek ormán csillogó havat, melyről a katonák oly szívesen el-elmesélgettek.

A két magas hegység között áldott termékeny föld terült el. A sziklák oldalából sebes hegyi patakok zuhantak le a völgybe. Az út mentén

városok és falvak sűrűen váltakoztak, de minde-nik szenvedett a hadjárattól. A parasztoktól elvették az igás barmot, a pásztoroktól a nyáját s ha a szőlő-munkás a távolban lovak dobogását hallotta, elmenekült a közeli hegyszakadéka vagy erdőbe.

A mezők mind arról tanúskodtak, hogy szorgalmasan művelik azokat, de most néptelenek voltak, mert a fiatalabb nemzedéket a táborba vitték, a kertek és legelők össze voltak taposva, a kunyhókat és házakat kirabolták, lerombolták vagy felgyújtották. Mindenütt a háborúnak szomorú képe tárult a szem elé. Csak a tölgy- és cédrus-erdők pompáztak épen a hegyek lejtőin; a Szent-János-kenyér-fák és platanok egész ligeteket alkottak s a mészhegyek szakadékaiban örökzöld eserjék tenyésztek.

Minél inkább közeledett a király táborához, annál többet foglalkozott gondolatban Bent-Anattal. És hevesebben kezdett a szíve dobogni, ha arra gondolt, hogy szemtől-szemben fog a királlyal állani.

Általában örvendetes bizalom töltötte el a szívét s bár emiatt önmagát korholta, még sem tudott ellene küzdeni.

Eszébe jutott, hogy Améni őt gyakran megfeddette mértéken felül való szerénysége miatt s azért, hogy nincs elég önérzete, — mosolygott s most még kevésbé tudta önmagát megérteni. Százszor is elgondolta, hogy ő alacsony származású, szegény, rendjéből kitaszított pap s mégis erős volt a hite, hogy a királyleányhoz neki joga van.

De hátha a király megtagadja tőle leánya kezét? És ha vakmerősége miatt életével kell adóznia?

Tudta, érezte, hogy szeme pillája sem rándulna meg a pallos láttára s boldog volna a halál pillanatában, mert Bent-Anat szíve az övé s ezt tőle egy isten sem veheti el.

XXXVII.

Pentaur megtudja Paaker árulását.

Pentaurnak és társainak néhányszor védekezniök kellett az ellenséges érületű hegyi lakók ellen, akik az erdőkből ki-kirontottak és megtámadták őket.

Mikor már csak két napi járó út választotta el őket céljuktól, véres összetűzésre került a sor egy ellenséges csapatral.

A rótszakállú, aki mindjobban ismerte az utat, minél közelebb jutottak Kadeshez, előre

ment, hogy kikémlelje a környéket. Aggódva jött vissza s jelentette, hogy egy nagyobb khetacsapatot látott azon az úton, melyen nekik kell majd tovább haladniok.

Miként kerültek ezek a kheták az egyiptomi sereg háta mögé?

Ramzesz csak nem szenvedett vereséget?

Tegnap egyiptomi katonákkal találkoztak s azok újságolták, hogy a király a táborban van s nagy, döntő csatának néz elébe. Lehetetlen, hogy ennek a csatának vége volna, hiszen egy futó egyiptomival sem találkoztak.

— Ha még két órai útát úgy megtehetünk, hogy nem kell azokkal összetűznünk, — mondá Uarda apja, — akkor tudom, mitevők legyünk. Amott túl egy nagy hegyszakadék van s onnan egy ösvény a hegyeken és völgyeken át egyenesen Kadesbe visz. Ezt az ösvényt senki sem ismerte, csak a megboldogult mohár és megbizalmasabb szolgálói. Az út közepén egy barlang van, melyben mi napokig rejtőztünk. A kheták azt hitték, hogy uramnak bűvös ereje van s bármikor láthatatlanná tud válni, mert sokszor megtörtént, hogy ezen az úton váratlanul felbukkantunk, mintha a földből nőttünk volna ki s nyomban eltűntünk, mintha a föld nyelt volna el minket, pedig ilyenkor a barlang volt a rejtékhelyünk. A mohár ezt a barlangot az ő «poklák»-nak nevezte. Ha néhány óráig leszállsz a lovadról s nem rested a hegymászást, holnap estére a király táborában lehetünk.

Pentaur megparancsolta, hogy a rötszakállú menjen a csapat élére és vezesse őket.

Az ellenség nem támadta meg őket s így szerencsésen elértek a hegyszakadékba, hol egy sebes hegyi patak rohant le a völgybe.

Kasta leugrott a lováról s a többiek is követék példáját.

A lovakat beterelték a vízbe, ők pedig a parton haladtak előre. Eleinte nem is volt nehéz az út, de hovatovább mind meredekebb lett, tüskönbokron, sziklákon, patak sodró áráján keresztül haladtak. A nap is leáldozott már, kezdett esni az eső.

— Csak előre, gyorsan! Mindenütt maradjatok a nyomomban. Félóra múlva száraz helyre jutunk, ha az ösvényt el nem vesztem a szemem elől.

Az egyik ló lebukott.

Nagynehezen talpra állították; az eső csak úgy szakadt; vak sötétség volt s a rötszakállú is megállott. A kezével tapogatózott a földön s

addig nem nyugodott, míg az ösvényt újra meg nem találta.

— Itt kell a barlangnak lennie! — mondá Pentaurnak. — Csak maradj közvetlenül melletttem. Nem lehetetlen, hogy itt Paaker embereivel találkozunk. Hajolj előre s fogd meg az övemet, majd szóllok, hogy mikor állj fel. Vedd a kezébe a csatabárdodat. Lehet, hogy khetákkal vagy ragadozó állatokkal találkozunk. Ti többiek maradjatok itt s várjatok reánk. Nemsokára titeket is beviszünk a barlangba.

— Vigyázz! — figyelmezteté Pentaurt a rötszakállú, — tarts balra, jobbra mély örvény van. Füstszagot érzek! Elő a bárdal! Embereknek kell a barlangban lenniök. Várj csak, ide hozom az embereinket!

A rötszakállú vissza ment, Pentaur kémlelve nézett abba az irányba, honnan a füstszagot érezte.

Úgy rémlett neki, mintha vékony fénysávot látna, azután előbb siránkozó, majd szidalmazó szavakat hallott. Kezével megtapogatta a tőle balra eső nedves sziklafalat. Mind világosabb lőn s úgy tetszett, mintha egy ajtónyílást látna.

Uarda apja vissza jött.

Mindketten hallgatóztak s Pentaur fülébe súgta Uarda apjának:

— Egyiptomi nyelven beszélnek. Egy-két szót megértettem.

— Annál jobb, — viszonzá a katona. — Paaker vagy emberei vannak a barlangban. Az ajtó is itt van, de bezárták. Ha négyszer erősen, háromszor gyöngébben ütünk reá, ki fogják nyitni. Ertesz valamit a beszélgetésükből?

— Az egyik könyörög a másiknak, hogy eressze szabadon, — mondá Pentaur, — kifakad az áruló ellen. A másiknak durva a hangja, azt mondja, hogy ő urának a parancsát teljesíti. Az előbbi hang siránkozóvá lesz, apja emlékére kéri, hogy oldozza fel a kötelet. Milyen kétségbeesett a hangja! Kopogtass az ajtón, Kasta, azt hiszem, éppen kellő időben jövünk, kopogtass, ha mondom!

A rötszakállú kopogtatott, előbb négyszer, azután háromszor. A barlangból kiáltás hallatszott ki, azután a régi, rozsdás zár csikordult s a keményfából összerótt ajtó kinyílt. A durva hangú kérdezte:

— Te vagy, Paaker?

— Nem, — válaszolá a rötszakállú. — Kasta vagyok. Nem ismersz már, Nubi?

Nubi, a Paaker ethióp rabszolgája beengedte s kérdé tőle:

— Hát még élsz? Miért jöttél?

— Ez az úr meg fogja neked mondani, — válaszolá a katona s félreállott az útból, hogy Pentaur beléphessen.

Pentaur belépett. A barlangban égő tűz egész alakját megvilágította. Az öreg rabszolga száját eltávtva meredt reá, iszonyat szállotta meg, hátra hőkent. Leborult a földre s bögni kezdett, mint az eb, melyet gazdája oldalba rüg.

— Ó mohár szelleme, ő parancsolta, ... ő parancsolta nekem!

Pentaur is elképedt e szavakra, nem tudott szólni, mert a tűz mellől egy összekötözött kezű ifjabb rabszolga küszött lábához és szívet megindító bensőséggel esdett hozzá:

— Ments meg engem, mohár szelleme, ó, ments meg engem, atyám!

Ekkor megszólalt a költő:

— Én nem vagyok valamely halottnak a lelke, hanem Pentaur vagyok, a pap. Reád ismerek, ifjú, te Horusz vagy, Paaker öccse, aki velem a Szeti-házban nevelkedtél fel.

A megkötözött ifjú közelebb csúszott hozzá, sokáig nézett az arcába s így szólott:

— Bárki légy is, hasonlítász arcban és hangban atyámhoz. Oldd fel a kezeimet, ments meg engem, mert szörnyű, hallatlan, gyalázatos árulás van készülőben a király és mindnyájunk ellen.

Pentaur kardjával elvágta a rabszóját, mellyel az ifjú kezei hátul össze voltak kötözve.

Megkönnyebbülten lélekzett fel az ifjú, hangos szavakkal hálalkodott az isteneknek s azután így szólott:

— Ha te Egyiptomot szereted s igaz hive vagy a királynak, úgy kövess engem. Talán még nem késő, hogy az összeesküvést meg hiúsítsuk.

— Az éjjel sötét, — szólott közbe a katona — s a völgybe vivő út veszedelmes.

— Még akkor is, ha a halállal szállunk szembe, követnetek kell engemet, — mondá izgatottan az ifjú s megragadva Pentaur kezét, magával húzta ki a barlangból.

Az ethióp szolga, minekutána meggyőződött arról, hogy Pentaur csakugyan a Szeti-ház papja s nem a meghalt mohárnak a lelke, igyekezett Horusz közelébe férközni, de Horusz észrevette, belemarkolt gyapjas hajába s megszártta.

A rabszolga felbödült s nyöszörögve mondá: — Ha te elmenekülsz, Paaker engem megöl; esküvel fogadta, hogy megöl.

— Várj csak! — kiáltá Horusz s betaszította a rabszolgát a barlangba, az ajtó elé egy hatalmas gerendát tett, hogy ki ne lehessen nyitni.

Pentaur és Uarda apja követték Horuszt. Erős szél kerekedett ezalatt, a felhők szakadoztak az égen.

— Hozasd ide a lovakat, Pentaur, egy perc elvesztegetni való időnk sincs.

«MENTS MEG ENGEM, MOHÁR SZELLEME!»

A költő megparancsolta Uarda apjának, hogy készítse elő indulásra a katonákat, de Kasta így szólott:

— Az emberek és lovak egyaránt ki vannak merülve, a sötétségben lassan juthatnánk előbbre. Egy órai pihenésre van szükségünk. Addig a hold is fölkel s mi pótolhatjuk a késedelmet.

— Igaza van ennek az embernek, — jegyzé meg Horusz. Aztán oda vitte Kastát egy barlangba, ahol élelmiszer volt az emberek és lovak számára.

Nemsokára lobogott a tűz s míg egy-két katona a lovaknak viselte gondját, addig a többiek ételt készítettek. Pentaur és Horusz türelmetlenül sétálgattak fel és alá.

— Régóta hevertél a földön megkötözve, mielőtt mi megérkeztünk? — kérde a költő.

— Tegnap kötözött meg a bátyám, — viszonzá Horusz. — Ő már annyira megelőzött minket, hogy nem érhetjük utól. Ha ő a khetákhoz eljut s mi napfölkelte előtt nem érkezünk az egyiptomi táborba, minden elveszett.

— Paaker árúláson törí a fejét?

— Árúláson, sötét árúláson! — kiáltott fel az ifjú. — Ó, atyám!

— Bizzál bennem! Mondj el mindent! Mi a Paaker szándéka? Miért lett bátyád ellenségeddé?

— Ő az idősebbik kettőnk közül, — mondá Horusz reszkető ajakkal. — Mikor atyánk meghalt, én csak rövid idővel azelőtt kerültem ki a Szeti-házból. Halálos ágyán szívemre kötötte, hogy úgy tiszteljem Paakert, mint a család fejét. Zsarnokoskodó természetű és nyers ember ő, nem ismer más akaratot, csak az övét és én mégis eltűrtem mindent, gyakran meggyőződés ellenére. Két évig szolgáltuk együtt a királyt, akkor én visszatértem Thébébe, megházasodtam. Feleségem és kis gyermekem otthon van anyám mellett. Tizenhat hónappal ezelőtt visszatértem Sziriába s megint bátyámmal együtt jártuk be az egész országot. De akkor már nem tudtam és nem akartam bátyámnak akarat nélkül való eszköze lenni, mert felébredt bennem az önérzet és büszkeség, apám vére csörgedezett az én ereimben is, szolgálja senkinek sem lehettem, még bátyámnak sem. Nagyon rossz viszony volt közöttünk s éppen tűrhetlenné vált, mióta Paaker ezelőtt nyolc héttel visszajött a táborba; vadabb, ingerültebb volt, mint azelőtt s végkép elkeseredett, mióta a király tudtára adta, hogy az én tudósításaim jobban tetszenek neki, mint a bátyáméi. Én gyermekkorom óta érzékeny szívű vagyok, — mindenki azt mondja, hogy anyámra ütöttem, — hanem amit a legutóbbi időben Paakertől szenvednem kellett, azt én elviselni...

Horusz nem tudta tovább folytatni. Meglátzott arcán a szenvedés. Kis vártatva folytatá:

— Nem tudom, mi történt bátyámmal Egyiptomban, mert ő nagyon zárkózott, nincs sem barátja, sem más bizalmasa, de elejtett szavaiból kivettem, hogy nemcsak Ménát, a király főlovászmasterét gyűlöli, hanem ellensége a királynak is. Egyszer figyelmeztettem őt, de csak egyszer, mert éktelen indulatos ember, aztán ő az idősebbik. Néhány nap óta döntő ütközetre

készültek a táborban. Reánk bízta, hogy az ellenség számát és állását kémleljük ki. A király engem bízott meg ezzel a munkával, nem Paakert. Tegnap este elkészítettem a pontos jelentést. A bátyám azt mondta, hogy ő személyesen akarja elvinni a királynak, addig várjak itt reá. Ebbe én nem akartam beleegyezni, mert Ramzesz engem bízott meg vele. Erre ő, mintha eszét vesztette volna, dühöngeni kezdett. Szememre hányta, hogy távollétét felhasználta arra, hogy őt a király kegyéből kitérjem s apánk nevében követelte tőlem, hogy neki, a család fejének engedelmessékedjem.

— Ő kiment a barlangból, hogy lovát fölnyergeltesse, én pedig nem tudtam, mitevő legyek. Ekkor tekintetem azokra a holmikra esett, melyeket az öreg ethióp rabszolga a bátyám számára összezsomagolt. Egy irás-göngyöleg is volt ott többek között. Azt hittem, hogy az enyém s bele néztem. Mit kellett látnom! Én az életem kockázatásával puhaltam ki, hogy a kheták seregének zöme Kadestől északra egy hegyektől körülrárt völgyben van s ime, Paaker azt írta, hogy ez a völgy nincs elzárva s igen alkalmas arra, hogy a király hadi szekereivel ide jöjjön. A többi adatok is meg voltak hamisítva. A bátyám hadi szereit között láttam egy puzdrát, abban nyilak voltak, rajtuk ez állott: «Halál Ménának». Aztán egy másik írás. Kezembe vettem s a vérem megfagyott, midőn a címét olvastam:

«A kheták királyának.»

Ekkor lépett be a barlangba bátyám.

— Áruló! — kiáltottam rá. — Ő pedig nyakamba vetett egy pányvakötelet, minőkkel a szilaj lovakat szokták fogni s a földre rántott. Ott fuldokoltam s midőn magamhoz tértem, bátyám és ethióp szolgája, aki neki úgy engedelmeskedik, mint egy házörző kutya, megkötöztek. Órül rendelte mellém, magához vette az írásokat és elsietett. Nézd csak, amott feltűnt a csillag, a hold is fölkel nemsokára.

— Talpra, legények! — kiáltott Pentaur. — Ide a három legjobb lóval: Horusznak, nekem és Kastának. A többiek maradjanak itt!

Egy órával később embereink a sikot elérték, itt lóra pattantak s vadul száguldottak a kadesi tó irányában, melynek zöldes tükrében már fűrdött a fölkelő nap sugara.

A tónak kopár nyugati partján fekete tömegeket pillantottak meg, melyek ide-oda hullámzóttak, porfelhők kavargottak a légben.

PENTAUR SZÁGULDOTT.

— Megkezdődött már a harc! — kiáltott fel Horusz és zokogva borúlt lovának nyakára.

— De még nincs semmi elvesztve! — biztatta a költő s még jobban megsarkantyúzta lovát. Két társa nyomon követte őt, de előbb a Kasta lóva dült ki, azután Horuszé.

— A balszárnyról jöhet még segítség! — kiáltotta Horusz. — Tudom, hogy hol van a király, hozzá futok gyalog is. A folyó irányában a hidig előre haladva te is könnyen reá bukkansz. Ezer lépésnyire északnak a völgyben akarják őt törbe csalni, menj és add Ramzesznek tudtára. Az egyiptomiak jelszava: «Bent-Anat». De ha repülni tudnál is, ha odaérkeznél a kellő időben, mind nem használ, ha én a balszárnyat nem küldhetem, hogy az ellenséget hátba fogja.

Pentaur tovább száguldott, de lóva nemsokára összeroskadott. Pentaur felugrott a földről, futni kezdett, «Bent-Anat» nevét kiáltotta s ez a név megkészezte erejét. Az ellenségnek egy lovas hírnöke jött vele szembe. Pentaur leütötte a lóról, helyébe maga ugrott fel s újult erővel iramodott a hareba, éppen úgy, mintha lakodalomba ment volna.

XXXVIII.

Ramzesz táborában.

Mialatt barátainkkal ez az éjjeli kaland történt, a király táborában nagy volt az élénkség, a nyüzsgés-mozgás.

Holnap korán reggel, mielőtt a nap felkel, esatasorban kell a hadseregnek állania.

Paaker személyesen adta át a faraónak a jelentést az ellenséges had állásáról. Azután hadi tanácsot tartottak s mindenik hadosztálynak kijelölték a helyét.

Délről, Sabatun keresztül nyomul előre a Ra napisten nevét viselő hadosztály, hogy a kelet felé eső tavat megkerülje s az ellenséget oldalba fogja; az alsó-egyiptomi hadosztály Szeth vezetése mellett Arnamból megérkezett s az lesz a derékhad, a király a kocsi-harcosokkal a völgyet választotta ki, amely Paaker jelentése szerint nagyon széles és az Orontesz-síksággal összeköttetésben áll. A király arra számított, hogy míg a sereg egy része az ellenséget foglalkoztatja, ő az Orontesen átkel és északnyugatról a Kades-erősséget megostromolja. Az utó-sereg az Amon-hadosztály lesz, mely ethióp katonákból áll s egy másik úton halad előre, mely Paaker hamis értesítése szerint állandó összeköttetésben lesz a hadakozó csapatokkal. Ptha hadosztályát a tartalék-seregnek rendelte a balszárnyra.

A katonák nem feküdtek le azon az éjjelen, mint máskor szokták.

A tábort nehéz fegyverzetű csapatok sűrűn vették körül; kezükben fél-embermagasságú pajzsok, hadi sarlók, hegyes, törhöz hasonló kardok voltak. A tábortüzek körül heverésztek a katonák.

Itt a borostömlő járt kézről-kézre, ott húst sütöttek nyárson, amott előre kockáztak a zsákmány bőrre és mórát játszottak. Egyik-másik neki hevült, összekapott a társával, miglen a tábor-örök közbeléptek és rendet csináltak.

A kovácsok patkolták a lovakat, hegyezték a lándzsákat. A hadi szekerek kocsisainak is elég dolguk akad, mert a kocsik a nehéz hegyi úton megrongálódtak; sokszor szét kellett szedni s az igavonó barmokra rákötözni, most újra összerótták, a kerekeket megkenték.

A tábor keleti részében a mennyezet mellett, hol a hadi jelvényeket tartották, számos pap serénykedett: megáldották a katonákat, áldozati barmokat öltek le és dicsérő énekeket zengedeztek.

A jámbor zsolozsmákat gyakran túlharsogta a kockajátszók és ivók kiabálása, a kalapácsütés, a szamarak böge, a paripák nyerítése. Néha-néha a király szelidített oroszlanai is felordítottak, melyeket a faraó a csatába is magával szokott vinni. Ma nem adtak nekik enni, hogy dühüket fokozzák.

A tábor közepén állottak a királyi sátrak.

A csaknem embernagyságú pajzsokkal fölfegyverzett királyi testőrök úgy vették körül, mint egy eleven fal. Az idegen népek segédcapatai törzsek szerint csoportokban táboroztak.

Voltak itt gyapjashajú ethiópok, a Vörös-tenger mellékén lakó, szép testalkatú pusztafiak: «Sandes gyermekei», csipejüket rángatózva ingatták, lándzsájukat fejük felett forgatva haditáncot lejtettek; amott fehér arcú szárdok heverték, akiknek hatalmas sisakjuk és széles kardjuk volt, emitt világos arcbőrű lybiaiak, tettoált karjaikkal és tarkójukon structollakkal; hegyes szakállú és olajbarna arcú arabok a lovaik mellett, részint lándzsával, részint nyíllal voltak fölfegyverkezve; amint ruhájuk, úgy nyelvük is különbözött egymáséitól, de mindnyájan engedelmességek Ramzesz parancsszavának.

A királyi sátor közepén egy hevenyében összerótt templom volt, ebben Thébe isteneinek szobrai s a király őseinek képei. Tömjénfüst áradt ki most a templomból, mert a papoknak megparancsolta a király, hogy a csata előtt levő estétől a csata végeig Amonnak, az istenek királyának, Nekhebnak, a hadi diadalt adó istennőnek és Menthenek, a háború istenének áldozatokat mutassanak be.

A király sátra mellett, amelyben aludni szokott, voltak az oroszlánok ketrecci. A gyűlés sátra előtt magas póznákon zászlók lengedeztek. A nagy teremben most csend volt, annál nagyobb volt a sürgés-forgás a konyha-sátrakban s a mellettök levő boros-kamrákban.

Teljes nappali fény áradt szét abban a nagy sátorban, ahol a faraó és udvara étkezni szokott. Köröskörül tarka lámpások világították meg, a kijárók mellett kivont kardú örök állottak. Egészen hivatásuknak éltek, még arra sem vetettek ügyet, hogy megnézzék, mi van a tálakban, melyeket a sürgő-forgó szolgák a terembe vittek vagy onnan kihoztak.

A diszsátor ferde tetőzete és oldalai áthatlan biborszínű szőnyeg-szövetből állottak, memphisi mesterek szőtték, tanisi főniciek festették meg, saisi művészek hímezték bele ezüstsálakkal százszor a diadalmi saskeselyű képét, Nekhebnak jelképét. A sátorpóznák aranyozott cédrusfából készültek, a köteleket pedig, melyek a sátorpóznákat a földhöz erősítették, vékony ezüst-drótból és selyemből sodrották.

A sátor belsejében száznál többen ültek, négy asztal mellett vacsoráltak; három asztalnál a főbb katonák, a legelőkelőbb papok, a király tanácsadói; a negyedik asztal az előbbi háromtól távol állott, e mellett ültek a hercegek, ehhez közel némi emelvényen állott a faraó asztala, egyedül ült ott egy drága faragású karosszéken.

Az emelvényt párdúc- és tigrisbőrrel takarták be, ámde Ramzesz enélkül az emelvény nélkül is kivált volna a többiek közül.

A faraó hatalmas egy természetű férfiú volt. Szakáll övezte barna arcát, mely parancsoló volt, homloka magas. Fején gyémánt-diadémot hordott, két uraeus-kigyófej volt a közepén e diadémnak, Alsó- és Felső-Egyiptom koronái rajtuk. Drágakövekkel kirakott széles nyakra- valója betakarta mellének a felét, övére egy másik tüsző alakú derékkötő simúlt. Meztelen karját felül és a csuklóknál arany karperecek ékesítették. Olyan volt ez az ember, mintha érből öntötték volna, rézszínű bőre fénylett, izmai fölött megfeszült a bőr.

Övei között volt és jogos apai büszkeséggel nézett viruló fiaira.

Az oroszlán pihent, de oroszlán volt így is s óriási dolgot lehetne tőle várni, ha fölkelne és kezét, mellyel most a kenyeret szegi meg, ökölbe szorítaná.

Nem volt semmi kiesiny ezen az emberen, de elijesztő sem, mert szemei ugyan uralkodó fényben villogtak, de ajka körül csodálatos szelíd vonás volt s hangja, mely a csatában minden zajt túlhasogott, szívet megindítóan lágy is tudott lenni. Nevelésének köszönhetette, hogy hatalma nagyságának teljes tudatában is igazi ember tudott maradni, aki minden emberi érzés iránt fogékony volt.

A faraó mögött egy ifjabb férfiú állott s a serleget nyújtotta neki. Ména volt, a főudvarmester, a király kedveltje.

Karcsú, de izmos, hajlékony, de mégis méltósággal teljes volt ez a nemes férfiú; szép metszésű arcán jószív és önérzet kifejezése ült. Lehet, hogy Ménának a tanácskozásokban nem sok hasznát vehette a király, de annál kedvesebb és bátrabb volt, mint hűséges társa a harcban.

A hercegek közül Khamus ült legközelebb a királyhoz. Ő volt a király fiai között a legidősebb s csak nemrégiben ruházta fel a faraó a memphisi főpapi méltósággal. A göndörhajú Rameri, akit apja a fogságból csak a minap váltott ki, bátyjai között a legfiatalabb lévén, az utolsó helyen ült az asztalnál.

(Folytatása következik.)

Az igazság a völgyben van, ahol keressük, nem pedig a hegytetőn, ahol meglátjuk. *Poe Edgar.*

Meglepett ember s elejtett szó mondja az igazat. *Jókai Mór.*

A magyar zene rövid története.

Írta Bodnár Virgil dr. 2

Valamennyi kuruc dal közt a legnevezetesebb a *Rákóczi-nóta* (1709), melyet a kurucok kedves hangszerén, a tárogatón fújtak. Hogy ki volt e dal szerzője, talán soha sem sikerül megtudni. *Káldy Gyula, id. Ábrányi Kornél* a dal szerzőjeül Barna Mihályt és az öreg Czinkát emli-

gatott *Scholl Miklós*, a hg. Esterházy-gyalogezred karmestere. Az indulót lekótázta, katonai zenekarra átírta s ennek a hangjainál indult az insurrectiós ezred, hogy Győr alatt a fősereggel egyesüljön. Később Scholl Bécsbe került, itt átírta Bihari indulóját zongorára s a maga neve alatt ki is adta. Bihari is úgy járt tehát, mint *Navoigil*, a Marseillaise dallamának szerzője, mert ennek énekfüzetéből vette *Rouget de Lisle* a melódiát, de ma már a franciák híres dalának

ERKEL FERENC.

tik, de lehet része benne Czédronnak is. Annyi tény, hogy a Czinka-család tartotta fenn, Barna Mihály unokája, Czinka Panna (1711—1772) terjesztette, ki már tizenöt éves korában hegedűművész volt. Később egész zenekara családja tagjaiból telt ki, mely messze földön híres volt. Waszek Károly premontrei r. kanonok kótázta le először a híres *Rákóczi-nótát* a Czinka Panna játéka után. Mikor 1809-ben Pest vármegye az utolsó insurrectióba elküldte a magaezredét, *Bihari*, a XIX. század hajnalán a leg-híresebb cigányprimás a *Rákóczi-nótából* ez alkalomra indulót szerzett, melyet sokszor hall-

szövege, dallama a *Rouget de Lisle* nevéhez fűződik. Csak a negyvenes években lett a *Rákóczi-induló* világhírűvé, mikor *Liszt Ferenc* művészekeze írta át zongorára és játszotta hangversenyein utólérhetetlen technikával.

Számtalan terméke van még a kuruckorszaknak, melyek mind mély érzésről, igazságról, bensőségről tanuskodnak. Ilyenek a *Csinom Palkó* szilaj nótája, *Rákóczi imája*, *Rákóczi keserve*, melyekből egy üldözött, egy vérig tiprott nemzet zúgja fel sötét kinjait, melyekből nincs szabadulás. Igen sok köztük a gúnydal, melyekben a németet, a német divatra rákapó magyarokat

ostorozza a költő. Még dallamuk is utánozza gúnyral a német melódiát.

A kuruc dalok hatása alatt a magyar zene is mind jobban kialakult. Abban a költészetben a nép szólalt meg, a legnagyobb költő, a magyar zene pedig hosszú ideig ebből táplálkozott még akkor is, mikor már megvoltak hívatott művelői. A kuruc zene nem ment feledésbe. A XVIII. század híres cigányai megmentették, átadták a következő századnak is, ezzel előkészítették a talajt a magyar zene fejlődésének. Liszt Ferenc könyvében olvashatjuk, hogy a XVIII. század volt a cigányzenészek nagy korszaka. Oly tisztelettel környezték őket, mint Paganinit vagy Rubinit.

Ennek a korszaknak az iskolájából kerültek ki a XIX. század magyar zenéjének megalapítói, kik a régi alapokon nyugvó kurucénekekből merítettek minden ihletet.

Az első *Lavotta János* (1764—1820), ősi nemesi család ivadéka, épen oly kiváló a hegedűjátékban, mint a zeneszerzésben. Legnevezetesebb szerzeménye: *Lavotta első szerelme* (1786), melyet bensősége, közvetlensége, melódiájának finomsága méltán állíthat Schubert akármelyik dala mellé. Ha mást nem is hagyott volna hátra, mint a «Cserebogár, sárga cserebogár» kezdetű dalt, nevét ez is halhatatlanná tenné.

Tanítványa *Csermák Antal* (1771—1823) csehországi származású volt, de a magyar zene sajátosságaival mestere révén csakhamar megismerkedett. Nyelvi nehézségei miatt szöveges dalok szerzésére nem vállalkozhatott, de annál nagyobb kedvvel és kitartással művelte a magyar tánczenét. Műveinek nagy részét Fáy István adta ki az ötvenes években.

A XIX. század elején a legnépszerűbb zenész *Bihari János* (1769—1828) cigányprímás volt. Magyar Beethovennek is nevezték, játékával valósággal elbűvölte hallgatóit. «Bihari a cigányművészet hírnevét a legmagasabb tetőpontra vivé», írja róla Liszt. Nevezetes darabjai a koronázási, palatinális magyarjai, Hadik őbester nótája, huszár-verbunkosa, Rákóczi siralma, Bercsényi keserve és a Chlopitzky-indulója.

Egészen önálló tehetség *Körmöci Ruzicska Ignác* (1777—1833), akinek nevéhez fűződik az *első magyar opera*, melyet Béla futása címen 1823-ban a kolozsvári Nemzeti Színházban elő is adtak. Kolozsváron élt és működött ez időben Erkel Ferenc is, kire Ruzicska működése nagy befolyással volt.

Ekkor már megindult az a szellemi mozgalom, mely arra volt hivatva, hogy átalakítsa a régi, rendi Magyarországot. Tudomány, irodalom feléledt, megalakult a Magyar Tudományos Akadémia, később megnyílt a Nemzeti Színház, a művészet is élni kezdett s a harmincas években Erkel Ferenc már mint zongora-művész volt ismeretes ez országban.

Erkel Ferenc (1810—1893), a Nemzeti Színház első karnagyának (e szó Deák Ferenc alko-

tása) két évi működése után már a legnagyobb operák is színre kerülhettek. A pesti közönség gyönyörködött a *Büvös vadász*, *Fidelio*, *Don Juan*, *Ördög Róbert*, a *Porticii néma* és a *Zsidónó* előadásaiban.

E nagy elfoglaltsága mellett a zeneszerzésben is megpróbálkozott, még pedig oly sikerrel, hogy a magyar zene történetében neve a legelső között foglal helyet. Első operáját *Báthori Mária*t 1840 augusztus 8-án adták elő, melyet négy év múlva a még ma is folyton nagy tetszést keltő *Hunyadi László* követte. Ez időtől fogva a magyar közönség kedvelt zeneköltője lett, ki 1845-ben Kölessey *Hymnus*-ának megzenésítésével a nemzetet oly fohással ajándékozta meg, mely minden ünnepélyes alkalomkor felhangzik a nép ajkán. Nevezetes operái még a *Bánk bán*, melyben szerzői ereje a legnagyobb fokát éri el, *Savolta*, *Dózsa György*, *Brankovics*, melyek mind arról tanuskodnak, hogy kiváló érzékkel találta el a hangulatot, hangszerelése színekben rendkívül gazdag, kidolgozása a legapróbb részletekben is a kiváló mestert mutatja. Hosszú életén keresztül vezére volt a főváros zenei életének, melynek felvirágoztatásában igen nagy érdemei vannak. Előbb a Nemzeti Színház főzeneigazgatója, később az Országos Zeneakadémia igazgatója lett, hol mint a magasabb zongoraművészet és hangszerelés tanára egész művészi gárdát nevelt a jövő számára.

A Nemzeti Színház megnyitása lendített tehát a magyar zene jövőjén is. Mindjárt első éveiben nagy igyekezettel fogott hozzá a zenedráma meghonosításán, de a közönség érdeklődését nehezen tudta feköltetni. Lassankint kezdenek kiszorúlni az idegen zenészek, a németek és esek, kiváló magyar családok sarjai méltónak kezdik tartani magukhoz a zeneművészetet. Az új gárda már magyarosabb szellemet terjesztett. Egressy Béni Petőfi dalainak megzenésítésével tünt ki, Fáy Gusztáv, Szerdahelyi Ede, id. Ábrányi Kornél a magyar dal formáját tökéletesítették. Egressy Béni hatása tartott legtovább, amit legjobban az bizonyít, hogy a Szózat, bár hibás a prozódijája, mivel a magyar dallamot az emelkedő jambussal össze nem egyeztette, szinte kiirthatatlan a magyar nép öntudatából. Petőfi, Tompa dalaira irt melódiái (A virágnak megtiltani, Ereszkedik le a felhő, Télen-nyáron pusztán az én lakásom), a Klapka-induló még ma is igen népszerűek.

Petőfi nagy hatása a zeneművészetre azt eredményezte, hogy rendkívül gyorsan és nagy számmal teremtek a népdalok. Épen úgy, mint az irodalomban, Petőfinek számtalan utánzója nélkülözötte a nagy költő szellemét, a dallamokban is egy hibás irány keletkezett, mely elhanyagolta a lényegét, csak a mesterkéltségre, a rendkívüli dallamosságra fektette a fősúlyt.

Az egyházi zene a világi zenéhez képest sokkal magasabban állott. Majdnem valamennyi

főpap székhelyén képzett, leginkább idegen származású karnagyok sok ambícióval ápolták az egyházi zenét, melynek azonban alig volt hatása a magyar zeneművészetre. Az egyházi szellem alig nyilatkozik meg e korszak templomi zenéjében, csak később lép fel az az ellenhatás, mely a tiszta ősi egyházi zenéből akar táplálkozni.

A szabadságharc a magyar zeneművészetben is forduló pontot jelöl. Lázás évek voltak azok a zenei életben is. Honvédszenekarok alakultak a cigányokból, önkéntes zenészekből, melyek egyéb darabok hijján minduntalan a Rákóczi-, Klapka-, Hunyadi-, Kossuth-indulót játszották. Többen irtak dallamot Petőfi Talpra magyarjára,

gorúság, melyet végre is megtört a kitartó türelem s nevezetesebb alkalmak, mint a királyi pár első látogatása egy-egy intézmény megalakítását eredményezték. Így alakult a pest-budai dalárda, melynek sikerei nem csak a magyar művészetben, de a társadalmi életben is igen jelentékenyek. Fellendül ismét a Nemzeti Színház s virágzásnak indul a zeneirodalom is.

Liszt Ferenc-et ekkor már nemcsak a külföld, a magyar zenevilág, de hazánk közönsége is jól ismerte. A sopronmegyei származású (1811 okt. 22.) művész már gyermekkorában rendkívüli hajlamokat árult el a zeneművészet iránt s főrangú családok biztosították kiképzését. Elő-

ERKEL FERENC KÉZIRATA.

de egy se közelítette meg a Marseillaist, hamar is feledésbe mentek. Reményi Ede, ekkor már neves hegedűművész, Görgei mellett működött s a táborigényes sokszor egymaga szórakoztatta a vezért és környezetét. Minden elnémet az azonban Világos után. A debreceni Boka Károlynak ki Kossuth Lajos kedves nótáit húzta a diéta alatt, a város bevétele után Paskievics előtt kellett játszania. Mondják, hogy azzal a nótával kezdte: Megvirrad még valaha! amiért rendutasítást kapott az orosz fővezér környezetében levő Zichy Ferenc gróftól.

Azután következtek a zaklatás évei. A cenzura a magyar zenei életnek is sok kellemetlenséget szerzett. Egyes dalokat egészen eltiltottak, másoknak, mint pl. a Hunyadi László «Meghalt a cselszövő» kezdetű férfikarának a szövegét kellett megváltoztatni. Csak lassankint engedett a szí-

ször Salieri és Hummel, majd Cerny Károly voltak mesterei, aztán Párisban folytatta tanulmányait s már mint fiatal, tizenhat éves ifjú páratlan sikereket ért el hangversenyén. Szülei eleinte papnak szánták, de ő a művészi pályán maradt, vallásos, mély érzésű kedélye azonban soha sem hagyta el. Ez volt oka annak is, hogy első sikerei után megúvna a hiú dicsőséget, a nyilvános szereplésektől visszaakart vonulni, csak Paganini és Thalberg sikerei birták rá, hogy elért diadalaihoz még végtelen sokat fűzőn. Jótékony szíve is ösztönözte erre, mert az emberi szenvedést, ahol csak tudta, mindenütt enyhíteni igyekezett. Hazáját soha sem felejtette el, bár élete legnagyobb részét külföldön töltötte; a pesti árvízkarosultak javára óriási sikerű hangversenyt rendezett s ahol az ország tekintélyét, fényét a művészetben emelni kellett

mindig ott volt. Összebarátkozott hazája íróival és művészeivel, az előkelő társaságokban egyik legkiválóbb alakja lett. 1856-ban az esztergomi székesegyház felszentelési ünnepére megírta az Esztergomi misét, melyet a fényes ünnepen ő maga vezényelt, 1867-ben pedig a koronázási magyar misét. Két oratoriumát először Budapesten adták elő. 1875-ben végkép letelepedett Budapesten, hol mint az Országos M. K. Zeneakadémia elnöke és tanára működött. Csak élete alkonyán indult még európai hangverseny körútra. Beyreuthban halt meg 1886 július 31-ikén.

Liszt Ferenc mint zeneköltő és zongoraművész egyaránt kiváló. A zongorajátszást egészen új alapokra fektette s különös művészettel tudta egyesíteni játékában a nevezetes mesterek szellemét. Művészi tehetsége a zongorajátékban oly tökéletes és rendkívüli volt, hogy utánczó mind hajótörést szenvedtek. Az ő hatása alatt tökéletesedett a zongoragyártás is. Bach, Clementi, Mozart, Chopin, Schubert, Mendelssohn műveinek csodás világát nála szebben még alig tárta fel valaki. A zongora-irodalmat is fellendítette: átírta zongorára Schubert dalait, Beethoven szimfóniáit, azonkívül számtalan kedvelt operát, bár e műfajban semmi eredetit sem nyújtott.

A magyar zene lassankint bekapcsolódott a XIX. század zeneáramlatába. Nemzeti jelleme nehezen bontakozik ugyan, de lassan-lassan kialakul eredetisége s ha majd a művészek egyénisége az európai zenéből szerzett tudásukkal formát talál, megtele a nemzeti ritmust és költészetüknek magyar forrásait. (Vége.)

ÓRIÁSI TEKNŐSBÉKÁK

Képvörkö.

A hamburgi állatkert két ritka állatját, két óriási teknősbékát mutatunk be mai számunkban olvasóinknak. A régi, kihalt állatvilág maradványai ezek a teknősök, melyek mai hazája India és a Csendes-óceán néhány magános szigete. Különösen Réunion, Mauritius, Rodriguez, a Seychellek és a Galopagos szigeteken találhatók. Ez utóbbi szigetesoport nevet a teknősbékától kapta, mert mikor e lakatlan föld felfedezője átkutatta a szigetet egyetlenegy embert sem talált ott, hanem annál több teknősbékát.

Ez állatokkal nem sokat törődtek s így csoda módon elszaporodtak. Így Legnat a Rodriguez szigetről azt írja 1691-ben: «Olyan sok teknősbéka van itt, hogy néha 2—3000 darabot lehet együtt látni s az ember több száz lépésnyire elmehet, egyiknek hátáról a másikra lépve.»

Aldabrán még a múlt század elején is százával fogdosták össze őket a hajósok. Emiatt, de különösen a szigetek benépesítése miatt azután ugyancsak ritkák lettek.

Az óriási teknősbéka ugyanahhoz a fajhoz tartozik, melyhez a mi teknősbékánk, ettől azon-

ban abban különbözik, hogy nyaka igen hosszú s erősen kidomboruló; színük sötétbarna vagy fekete.

A képünkön látható teknősök Seychell szigetcsoportról valók s nevök *elefánt teknősbékák* (Testudo elephantina Gthr.). A nagyobbik állatnak teknője egyenes irányban 124.5 centiméter hosszú, a hajlással együtt 155.5 centiméter; magassága 60 cm. s súlya 431 font.

A kisebbik állat hossza 93.5 cm., a hajlással 128.5 cm. s súlya 300 font. Egy hónap alatt egyszer 1225 font káposztát fogyasztottak el, tehát naponként átlag 38 fontot.

A KIRABOLT RABLÓ.

Diákhistória.

A régi jó diákvilágban, mikor a legátusok az apostolok lovain járták az országot, történt, hogy egy pataki diák gazdag emlékekkel és üres zsebekkel baktatott haza a kollégiumba. Zsebe üres volt, mert a legáció jövedelmét elhagyta szent Dávid a 32 levelű bibliával. De azért vigan füttyörészve sietett a Tiszamenti országuton, s emlékeiben turkált, a sok jó borra, nótára, szép leányra gondolt.

Egyszerre csak még vigabban füttyörészve jött szembe rá egy nagyhajú, hengegő oláh cigány.

Szemtelenül rábámult a diákra, látszott rajta, hogy a köszöntését várja. Persze hiába. Mikor ellépdeltek egymás mellett, a cigány megáll, visszafordul, s töltött pisztolyt vesz elő. Akkor utána kiált a diáknak.

— Hé, diák!

Ez visszanéz, látja a pisztolyt. Elmosolyodik s nagy hidegvérrel szól oda:

— Mi kell cigány?

— Jó napot.

— Adjon Isten neked is.

— Ejha be nagy úr vagy!

— Nem is lehetek olyan koldus, mint te.

— Hm. Hátha én sem vagyok kisebb.

— Az lehet, hogy nem vagy *kis eb*, mert kutyának elég nagy vagy.

— Diák!

— No.

— Kutya issza véredet!

— Biz abból nem iszol, cigány!

— Te!

— No.

— Ne csufolkodj!

— Csúf vagy anélkül is, ugy-e?

A cigányt elfutotta a pulykaméreg, hogy a diák így komázik vele. Benyúlt a kebelébe s kivett onnan egy piszkos kendőt. Kibontotta s az ujjával meglobogtatott három darab százás bankót.

— Látod diák.

— Mit mutogatod a fidibust, hisz még pipás sines.

— Pénz ez, diák. Látod. Százás. Mind az enyém.

— Fel is magasztalnak érte.

— Fel-é? Bizony nem engem. Van nekem egy zsidóm, az beváltja ezt nekem ha kell rézkongókra. Még az ezrest is felváltja.

— Derék.

— Úr vagyok én diák, olyan úr mint geróf.

— Helyes.

— Tudod-é ki vagyok? Hallottad már hírét a híres Bundának? Olyan erős mint a bika, olyan bátor, mint a farkas. Na hát az én vagyok.

— Ne mondd.

— Diák, tudod-é, hogy én vagyok a legkülömb ember a világon.

— Én meg nem tudok nagyból visszaadni.

— Adjál hitelbe.

— Cigánynak nincs hitele.

— Adjál prezentbe.

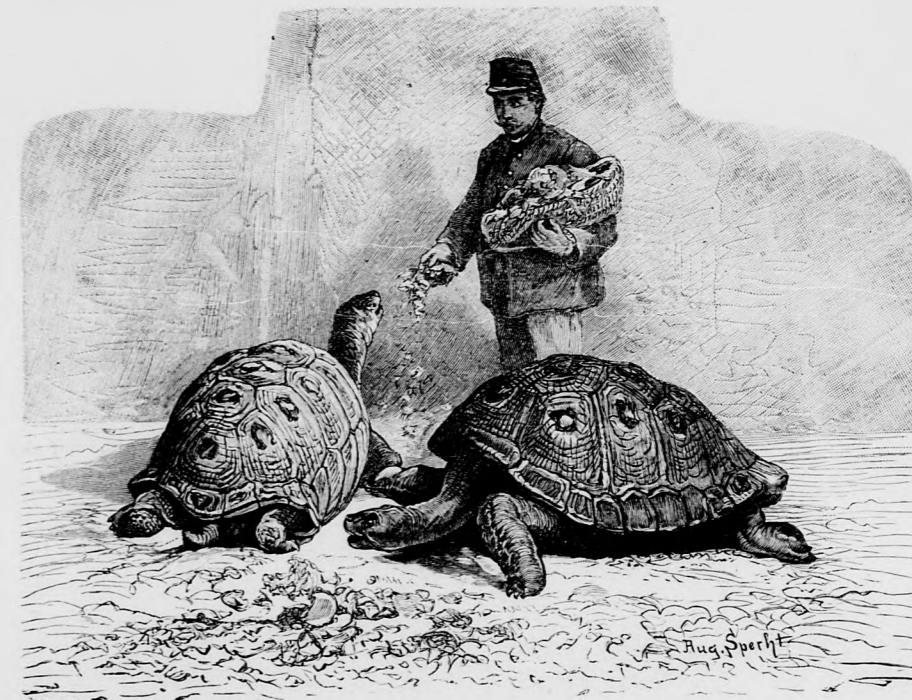
— Úrnak nem dukál.

— Megállj diák, majd lesz nekem pénzem mindjárt. Látod-é ezt, tudod-é mi ez a pisztoly?

S neki szegezte a pisztolyt a diáknak. Ez hidegvérrel nézett bele a fegyver csövibe s könnyedén szólt.

— Hogy az miesoda? Tilinkó!

— No ha tilinkó, hadd fujjam el rajta az utolsó nótád. Mi a nótád diák?

ÓRIÁSI TEKNŐSBÉKÁK.

— Okosan teszed.

— Csak ezt akartam mondani.

— Jól tetted, hogy megmondtad, mert magamtól sohse találtam volna ki.

A cigány büszkén feszítette ki a mellét. Akkor hirtelen egyet gondolt s így szólt:

— Diák.

— Mi kell cigány?

— Adj egy pofa bagót.

A diák elnevette magát s így szólt:

— Jó. Vedd le a süveged, tedd össze a kezed, mondj el három miatyánkot, akkor adok.

— Micsoda? Nekem mered ezt mondani? Hát engem csak olyan cigánynak nézel, mint a többi? Nem látod, hogy úr vagyok, pénzem van?

— Helyes, ha úr vagy fizess. A bagónak két garas az ára.

— Nincs apró pénzem.

— Turót eszik a cigány, ham.

A cigánynak erre a hallatlan csúfságra leesett az álla. Sohse látott ő olyat, hogy valaki így komázzék a töltött pisztollyal. Még maga is meg-hökkent, hogy tán nem is pisztoly az a kezében. Megnézte, megforgatta s így kiabált:

— Diák! Én nem komédiázok. Pisztoly ez! Elsül!

— Nem hiszem mig ide nem adod.

— No ne hengegj, csak ide avval a két garassal.

— Ne bomolj more.

— Ahá, megszeppentünk!

— Hát egy ilyen kutya legény előtt mint te.

— Hehe.

— Sose hittem volna, hogy ilyen bolond morét is lássak.

— Ehem!

— Már látom, hogy a mennyi eszed van, még

másra pocsékolod azt a kis puskaport, nem magadra. Hát jól van nesze, itt az összes pénzem. Háromszáz tizenöt krajcár. Ennyi maradt a legációból.

A cigány odatartotta a tenyerét, elvette a pénzt s vigyorogva csörgette.

— Igy la! — vihogott neki.

— Ohó, nem addig a, olvasd meg, hogy nem csaltalak-é meg. Olvasd csak meg.

— Urak nem szokták.

— Nem ám cigány, mert nem tudod.

— Én?

— Persze hogy te, nem ismered te meg a máriást a kongótól.

— Azért is megolvassom, de csak magamban!

S hozzáfogott egyik kezéből a másikba rakni át darabonként a pénzt.

Csak ezt várta a diák. Mint a villám csapott rá és egy szerencsés fogással kicsavarta a pisztolyt a meglepett cigány kezéből. Most hátra ugrott s neki szegezte a fegyvert a morének. Ez elsápadt a fekete bőre alatt s reszketve kezdett el jajgatni, mintha a hideg lelné.

— Jáj, jáj!

— Mi baj cigány?

— Jáj tekintetes fujatal úr!

— Mi kell cigány?

— Jáj nagyságos fujatal úr!

— Mi lesz cigány?

— Felséges, kegyelmes úr! — sirt a dáde s magában dömögte: — Hogy a devla verje a fejem, mint az üllöt. Egyszer voltam zsidó, jáj nem is leszek többet!

— Mit morogsz cigány? A nótádat? Mi az utolsó nótád.

A cigányban is felébredt az akasztófahumor s azt mondja:

— Sose loptam életembe . . .

— Nem is fogsz, ha én befityülök neked.

— Jáj csak azt ne tegye a szentséges ifiúr, táncolok én így is.

— Hát kell bagó cigány?

— Jáj keszenem, csakugyan van egy fájós fogom, arra jó lesz.

— Helyes. Van *eladó* bagóm.

— Megfizetek könyörgöm. Van már apró pénzem.

— Ejha, hol vetted.

— A lyukas hidon leltem, instálom.

— No lásd én meg elvesztettem rajta a pénzem. Mutasd csak mit létel, hátha az enyimet találsz meg.

Jobban rászegezte a pisztolyt, a cigány csak úgy ugrált kinjában.

— Jáj, tessék elfordítani, mert nem szeretem, ha rám ásit, magamra is rájön az ásitás.

— No csak ne ugrálj more, szedd elő azt a talált pénzt.

— Még mind a tenyerembe van azon mód. Tessék instállom.

— Nem csalsz meg? Mennyi ez?

— Az könyörgöm? — sok!

— Meg van mind?

— Hiszen olvasva adom!

— Te cigány, hisz ez csakugyan az én pénzem. No, jutalmul, amért mint becsületes megtaláló, visszaadtad, rögtön adnék neked egy százast ha volna.

— Nem baj csókolom a kezét, majd megadja a fiatal úr, ha lesz miből.

— Meg; meg adjál csak kölcsön, hogy ne maradjak soká adós.

— Cigány nem ad kölcsön.

— Adjál prezentbe.

— Úr nem fogad el cigánytól prezentet, jáj!

A pisztolynak igen nagy volt a respektusa, úgy hogy a cigány kénytelen kelletlen előszedte a piros kendőt újra s így szólt.

— Hej, váj nem adom én azt hát se hitelbe, se prezentbe, hanem barátságból.

— Látod more, mindjárt így kellett volna kezdeni. Most már én is adok neked bagót, nem hitelbe, nem is prezentbe, hanem — barátságból.

— Áldja meg a devla, diák uramat, sohse legyen semmi baja, keze-lába ne törjön el, szeme sohase fusson ki, a nyavalyatörés ne verje hétszer a földhöz . . .

— Cigány, úgy áldj tovább, hogy még mindig szól a furulyám!

— Jáj — fakadt ki a cigányból a düh, míg csak úgy tajtékzott a szája, — csak olyan csúnya szava ne volna annak a fulótának, mikor *nekem* szól.

— Jól van dáde, hanem most azt mondd meg, hol született ez a három rajkó?

— Ez instálom? Nem is született, csak úgy termett, nem is termett, csak úgy költ, kikölt, mint a gomba. Még nem is költ, csak ép idegondolódott. Egyszer csak azon vettem észre magam, hogy itt van a kebelembe.

— Cigány! Most már semmi tréfa. Hol loptad ezt a pénzt.

A cigány térdre borult, úgy kiáltotta.

— Nem loptam instálom, csak úgy rámragadt.

— Hát hol ragadt rád?

— Betéren, a pápista papnál.

— Igazat mondasz?

— Sohse lássam meg többet a fiatal urat, ha nem igaz.

— Jó, akkor elmehetsz. Majd én megmondom a tisztelendő úrnak, hogy misepénzre küldted vissza neki, a többi büneidért, legalább elengedi az eddigi vétkeidet.

— Az isten áldja meg érte a diákuramat, úgy mint én.

— Most elmehetsz.

A cigány nagy hálálkodás után elment. A diák csak nézett utána, hogy nem fordul-e vissza alattomosan.

Egyszer megfordul a cigány s azt kiáltja:

— Diák uram! Azt a furuglyát nem tetszik visszaadni? Csókolom kezeit, hat gyerekem van, azzal a kis tilinkóval keresem a kenyerem.

— Nem cigány, ezt megtartom a jó barátságunk emlékére.

— Hát az én istenem adja meg jutalmul, amit tiszta szívből kívánok, a fiatal úrnak, kezére, lábára, nyakára . . .

Ezzel nyaka közé kapta a lábát s elkari-kázott.

A diák pedig nevetve folytatta az útját s útba ejtette a betéri papot, a hol kiderült, hogy a cigány hazudott, mert nem ott lopta a pénzt. Ellenben a plébános úr jovialis, jókedvű ember volt, aki nagy dárídót rendezett a diák tiszteletére.

Így mulatott minden faluban hazáig, se szolgabíró, se komisszárus nem tudta kisütni honnan került a pénz. *Móricz Zsigmond.*

Idegen irodalmak nagyjai.

Irta Tonelli Sándor.

Puskin. 1799—1837.

Európa az orosz irodalmat voltaképen csak a múlt század második-harmadik tizedétől kezdve ismeri. Hogy pedig a nyugati népek figyelme az orosz irodalom felé fordult, abban főérdeme Puskinnak, az oroszok *egyedületes költő-jének* van. Fiatalon elhunyt bámulatos tehetségű ember. Irt lírai és elbeszélő költeményeket, drámákat és novellákat s mindenben egyforma nagy mutatkozik. Az előtte divatos üres, nagyhangú deklamáció helyett ő honosította meg az orosz irodalomban a természetes hangot s műveiben igazán az életet akarta festeni. Mégis mindaz, amit megírt, igazán szép és költői.

Puskin Szergejevics Sándor 1799 május 26-án született Szent-Péterváron. Mint előkelő nemesnek fiát a carszkoje-szeloi császári intézetben nevelték, honnan 1817-ben a külügyi hivatalba lépett. Mint államhivatalnok foglalkozott azonban a történelemmel, klasszikus irodalommal s a modern költészettel és különösen Byron volt rá, erős hatással. 1820-ban egy *«Szabadság»* című ódát írt, melyért büntetésből Besszarabiába száműzték. Ez a száműzés döntő hatással volt életére. A déli orosz síkságokon, távol a főváros zajától megismerte az igazi orosz életet, az orosz népet, költői fejlődése felszabadult az idegen hatások alól és az oroszoknak igazi nemzeti, legnagyobb költője lett belőle. Lírájában saját gazdag egyénisége jutott érvényre, epikájában ragyogó tollal írt megragadó történeteket az orosz történelemből és a jelenből.

Külföldön Puskinnak különösen epikai költeményeit ismerik. Ezeknek tárgyát ő főként az orosz rege- és mondavilágból merítette, de minden művét oly művészileg dolgozta ki, hogy teljesen a saját egyéniségéből folyónak tűnik fel. Ilyen költeményei közül kiválóbbak *Ruszlán és Ludmila, A Kaukázus foglya, A bakesiszeraji forrás* stb. Költészetére azonban nem ezek

a mondai, hanem történelmi és társadalmi tárgyú munkái a legjellemzőbbek. Itt nyilatkozik meg legjobban sajátos, de költői realizmusa. leírásainak színpompája és előadásának nyugodt tárgyilagossága. Legnevezetesebb történelmi tárgyú műve a *Poltava* című kis éposz, mely Nagy Péter cár idejében játszik.

Van azonban Puskinnak egy igen szép munkája, az *Anyegin Eugén* című verses regény, melyet sokan legkiválóbb munkájának tartanak. Az orosz társadalmat rajzolja benne a múlt század első tizedében. Száműzetése éveiben írta s némileg Byron világhírdelmének hatását lehet rajta érezni. A főalak, a jellemzés, a színezés

PUSKIN.

azonban egészen Puskiné. Az önmagát fölélegesen tartó ember típusát teremt meg benne, mely később oly gyakori az orosz irodalomban.

Puskin drámairói működése szintén jelentékeny. Legnagyobb drámai műve a *Gerkinov Boris* befejezetlen maradt, de így is a legelragadóbb költői művek egyike, melyek Oroszország történelméből merítik tárgyukat. Ezt már Péterváron kezdte írni száműzetéséből való visszajövele után. Ugyanott meg is nősült, de nem sokkal esküvéje után dicsősége tetőpontján, mikor maga a cár is támogatta, párbajban agyonlőtték 1837 január 27-én. A költő halálát, mely egész Európában nagy részvétet keltett, Jókai is megírta *«Szabadság a hó alatt»* című regényében.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Beiratás zeneiskolába. Krausz Gusztáv jó névnek örvendő zeneiskolájába, mely a Vámház-körút 12. számú házában van, naponta d. e. 10—1-ig lehet beiratkozni. Ebben az iskolában magánéneket, zongorát, hegedűt, cimbalmot, tárogatót és gordonkát tanítanak. Tanárok: Turnovszky Géza, Lichtenstein Dóra, Mayer L., Szabó H. Ferenc, Faludi Lipót, Vadász Ferenc és Krausz Gusztáv. Az akadémiai tanfolyamban a növendékeket az orsz. m. kir. zeneakadémia felvételi vizsgájára készítik elő. Nagyfontosságú újítás az ujjgymnasztika alkalmazása, a technikai nehézségeknek rövid idő alatt való leküzdésére.

FEJTÖRŐ.

Kocka-rejtvény.

e	e	v	e
e	t	v	t
e	e	e	l
t	e	v	s

A sivatag hajója

Állat

Testrés

Női név

(Feith Pál.)

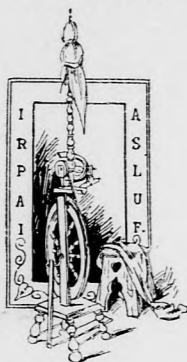
Számítási kérdés:

Valamely víztartóba három cső nyílik; az első cső a másodikal 72° alatt, a második a harmadikkal 120° alatt, az első a harmadikkal 90° alatt tölti meg a víztartót. Mennyi idő alatt tölti meg a víztartót mindegyik cső külön-külön s mennyi idő alatt tölti meg mindahárom cső együtt a víztartót?

Földrajzi kérdés:

Melyik Japánnak azon városa, amely a Kiusziu-szigeten fekszik? Elénk kereskedő város, kikötővel. Hány lakosa van? (Molnár Elek.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1904 szeptember 11.

21. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Vegyteni kérdés: Glicerín. Vegyi képlete ez: $C_3H_5(OH)_3$. — Földrajzi kérdés: Mauna-Loa hegy-csúcs, Sandwich-szigeten. 4258 m. magas. — Kocka-rejtvény:

k	é	v	e
é	t	e	l
v	e	s	z
e	l	z	a

Képrejtvény: Sok jó ember elfér egy szűk helyen.

Helyesen fejtették meg: Szemző István, Molnár Elek, Fölföldy Sándor, Hollósy Kornél, Zettl Agoston, László Pál, Labancz Ernő, Nyers László, Thier Győző, Binder Elemér, Buding Gyula, Lévai Pál, Popovics Béla, Feith Pál, Vértessy Ferenc, Milutinovits Corinna, Mosonyi Róbert, Ungár Sándor, Váczy Imre, Kempfner Gyula, Markbreit Imre, ifj. Issekutz Aurél, Krepelka Teréz, Dirner Miklós, Vértessy Pál, Kiss Aladár, Bazilly Mihály, Holbesz Aladár, Brummer Imre, Schözl Tibor, Friedrich Loránt, Kiss József, Havas Péter, Bárd Gyula, Tuschák Imre, Kovács Lajos, Licht Zoltán, Nord Frigyes, Braun Géza, Holländer Sándor, Rosemberszky.

A kitűzött könyvjutalmat (Mouton Jenő; Congourdan Marius, díszkt.) Vértessy Ferenc móri előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. D. (Szabadka) A budapesti községi közigazgatási tanfolyamra (VI., Nagy János-utca) csak azt veszik fel, akinek legalább is főgimnáziumi vagy reáliskolai vég-bizonyítványa van és iskolai tanulmányainak befejezése után valamely község jegyzői irodában egy évi gyakorlatot teljesített. Augusztus 25-ig kellett volna a tanfolyam igazgatóságánál jelentkezni. A tanítás díja negyven korona. Az előadás délután van. A közigazgatási tanfolyammal egybekötött tápintézet az 1904. 5-iki tanévvel egyidejűleg megnyílik. A tápintézeti internátusban szegénysorsú, jó igyekezetű és kifogástalan magaviseletű hallgatók segítése céljából tizenöt hallgató részére ugyanannyi egészen ingyenes és tíz félfizetéses helyet létesítettek. A fél-ingyenes helyért hónaponként húsz koronát, a fizetéses helyért pedig negyven koronát kell fizetni. Az intézet fűtéssel, világítással egybekötött lakást, reggelit, ebédet és vacsorát ad. Az internátusban való kelvélésért azonban csak hallgató korában folyomódhatik. — N. F. (Budapest). 1. Rejtvényedet közöljük. 2. Azt a könyvárjegyzéket minden könyvesboltban megkaphatod. — M. E. (Fóth). Igen jeles újságok; a mutatvány-szám útbaigazítja. — F. P. (Rákospalota). Rejtvényeid közül válogatunk. — K. B. (Arad) Schiller «Fiesco»-jának forrásai Mascagni és de Rez művei: La congiuration de Fiesco. — B. I. (Félegyháza). A lapot elküldtük.

Lampel R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság
Budapest, VI., Andrásy-út 21. szám.

T. C.

Az iskolaév kezdetével bátrak vagyunk cégünket a m. tisztelt közönség szives figyelmébe ajánlani.

**Magyarország
összes iskoláiban
használt
tankönyvek**

és segédkönyvek állandóan raktáron vannak s így abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy b. rendelését azonnal és a legújabb kiadásban szállíthassuk.

Cégünk országszerte kiérdemelte a nagy közönség bizalmát s ezentúl is, pontos és előzékeny kiszolgálással igyekszünk e bizalmat öregbíteni.

Becsés megrendeléseit már most kérjük eszközölni, hogy a nagy munkatorlás ne akadályozhassa a rendelés gyors elintézését.

Kitűnő tisztelettel

Lampel R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság
Budapest, VI., Andrásy-út 21. szám.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1898. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7876. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

VÉGE A VAKÁCIÓNAK.

Diák-émlékeimből.

Nem ismertelek soha téged, vakációk öröme! Nagyon mostoha sors jutott neked az én emlékeimben. Mikor jöttél, haza mentek mind, akiknek volt hova menniök s ott maradtak az intézetben azok, akiknek nem volt hova menniök.

A nagy folyosók, a nagy termek, a nagy játszótér, mind üres volt. Kongott a templom is, ha az a néhány fiú reggelenként bement; a kocka-lapok mintha még hidegebbek lettek volna, mint máskor.

Nem szerettem a vakációt, mert eszembe jutatta, hogy ezen a szép, nagy világon egyedül állok. Vártam, hogy legyen vége, hogy érkezzenek meg a vakációk s meséljenek arról, hogy ők milyen jól mulattak.

Ebben is telhetik az embernek öröme irigység nélkül. Akinek kevés öröm jut ki az ifjúkorban, az megérti, akinek sok öröm jut ki, az nem ért-heti meg.

Az egyik fiú elmesélte, hogy mindennap nyolcig aludt s a tejet is az ágyban itta meg; a másik elmesélte, hogy gyakran hajtotta a lovakat, úsztatni is elvitte a folyóba. Mekkora öröme lehetett a ló hátán! A harmadik kirakta az asztalra a kalásot, sült csirkét, melyet az édes anyja adott útravalónak s megkínált vele engem is. Volt, aki órát kapott a jó bizonyítványért, a fülemhez tartotta, hogy hallgassam, mint ketyeg. Bizony szépen ketyegett. Egy hét múlva eltört a rúgója, akkor nem ketyegett.

És egy hét múlva a vakáció emléke is elkezdett fakúlni, mintha por lepte volna be. Az ételek, melyeket hazulról hoztak, nagyon hamar elfogytak, az ezüst hatoskák is a gyümölcsáruló

kofák vászonzacskóiba vándoroltak; az új noteszek első lapjai tele voltak órarenddel, osztály társak neveivel, egyik-másik név után már kalkulások is voltak bejegyezve.

Mindezekre jól emlékszem s még jobban esik most, oly sok idő múlva visszaemlékezni.

A szép őszi nap amint besütött a gimnázium ablakán s mi ott ültünk a megfáradt padokban, hol az ügyesebb kezűek oly sok legyet fogtak, az erősebb karúak oly sokat verekedtek, a szorgalmasok oly sokat tanultak, az álmodozni szeretők oly sokat álmodoztak.

Látom az Ignác bácsi kétfülü nagy kosarát a folyosó szögletén. Becsületes, nagy vizes zsemlékkel, mandulás kiflikkel van tele. Be sokszor néztem ezekre a nem hívságos dolgokra s nekem mégis hívságosak voltak, mert két krajcár sok pénz. Miklós Károly eladta minden könyvét, hogy kiflit vehessen s egy hétig nagyon sok kiflit evett. Az egész vakáció alatt erről álmodozott szegény fiú, ő is olyan boldog volt, mikor vége lön a vakációnak s ő kiflit vehetett.

Te is eszembe jutottál, Miklós Károly! Azóta be sok tulipántos ládát csinálhattál s be kevés mandulás kiflit ettél abban a székely faluban, ahol asztalos műhelyt nyitottál!

Aztán látom a hosszú, vörösre festett és barnára koptatott asztalt, amely mellett padokon ültünk két sorban tanultunk.

Hogy nyikorgott a szája a sok latin szótól a fiúknak, hogy magolt a szöke Bertti, aki tíz krajcárban fogadott, minden áron jelest akart kapni minden tárgyából. És minden tárgyából jelest is kapott, az apja rámba tétette otthon a bizonyítványát. Mi is lett belőle vajjon? Hogy megfakulhatott azóta a rámba tett bizonyítvány! Milyen boldog az olyan gyermek, akinek